

ΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

Τοῦ BERNARD MULDWORF

Ὁ ψυχίατρος, ὁ ὁποιοσδήποτε, κάνει ψυχοθεραπεία δίχως νὰ τὸ ξέρει'.

Θᾶταν πιὸ σωστὸ νὰ «τὴν κάνει» ξέροντάς το, καὶ προπαντὸς νὰ ξέρει τί νὰ κάνει.

Οἱ ὄροι τοῦ προβλήματός μας, μπαίνουν πεζὰ ὡς ἐξῆς: Τί εἶναι ἡ ψυχοθεραπεία; Τί δὲν εἶναι ψυχοθεραπεία;

Ἴδου ἓνα πλήθος δικαιολογημένα καὶ συγκεκριμένα ἐρωτήματα γιὰ τὸ μέσο ψυχίατρο, ποὺ φροντίζει νὰ δεβαιωθεῖ γιὰ τὸν «ψυχολογικὸ παράγοντα» στὴν καθημερινή πρακτικὴ δουλειά του.

Ὅταν ἀκούω μὲ κατανόηση ἓναν ἄρρωστο, κάνω ψυχοθεραπεία; Ἄν συμβουλευθῶ κάποιον ἄλλον σχετικὰ μὲ τὴν ἐπαγγελματικὴ ἢ τὴν ἰδιωτικὴ του ζωὴ, ποιά εἶναι ἡ κλίμακα τῆς δραστηριότητάς μου; Ἄν βοηθῶ ἓναν ἄλλο προκειμένου νὰ πάρει μιὰ δύσκολη ἀπόφαση σχετικὰ μὲ τὴ συναισθηματικὴ του ζωὴ, ποιά μέσα ψυχολογικῆς δράσης διαθέτω; κλπ. κλπ.

Αὐτὰ τὰ ἐρωτήματα πρέπει νὰ θάλομε στὸν ἑαυτὸ μας, ἂν θέλομε νὰ ξεπεράσουμε τὸν κοινὸ ἔμπειρισμό, νὰ προχωρήσουμε πιὸ πέρα ἀπὸ τὴ διαίσθηση ποὺ ἀποχτήσαμε ἀσχολούμενοι πρακτικὰ μὲ τὸν ἄνθρωπο.

Ποῦ ἀρχίζει, πραγματικά, ἡ ψυχοθεραπεία; Καὶ ποῦ τελειώνει;

Ἡ ψυχοθεραπεία, ὅπως μᾶς τὸ λέει καὶ τ' ὄνομά της, εἶναι θεραπευτικὴ.

Κατὰ συνέπεια, ἡ συμβουλή, ἡ τόνωση τοῦ ἠθικοῦ, ἡ συγκεκριμένη καθοδήγηση, δὲ θᾶπρεπε ν' ἀνήκουν στὴν ψυχοθεραπεία. Ἐν-

1. Σ. Μ. Ὁ συγγραφέας θέλει προφανῶς ἐδῶ νὰ κάνει διάκριση ἀνάμεσα στὸν εὐρύτερο ὄρο τοῦ ψυχιάτρου καὶ τὸν εἰδικότερο τοῦ ψυχοθεραπευτῆ.

τούτοις, ἐνεργώντας μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, πᾶει νὰ πεῖ πὼς διαθέτω μιὰ ψυχολογικὴ δράση — πραγματικά, δὲ βρίσκω ἄλλον ὄρο.

Μήπως πρέπει, λοιπόν, νὰ ξεχωρίσουμε τὴν ψυχολογικὴ δράση, ποὺ ὀδηγεῖ τὸ ὑποκείμενο στὴ μιὰ ἢ τὴν ἄλλη ἀπόφαση δίχως νὰ ἐπηρεάζει τὸ βάθος τῆς προσωπικότητάς του, ἀπὸ τὴν ψυχοθεραπευτικὴ δράση ποὺ θὰ ἐνεργούσε σ' αὐτὸ τὸ βάθος;

Ἄλλὰ τότε, ποιό εἶναι τὸ βάθος τῆς προσωπικότητάς;

Καὶ μπορούμε πραγματικά νὰ εἰποῦμε, πὼς μιὰ ἀπόφαση σχετικὴ μὲ τὴ συναισθηματικὴ ζωὴ ἐνὸς ἀτόμου, ἢ ἀκόμη καὶ κάποτε, μὲ τὴν ἐπαγγελματικὴ του δραστηριότητα, δὲν ἔχει νὰ κάνει, λίγο ἢ πολὺ, μὲ τὸ «βάθος» τῆς προσωπικότητάς του;

Ἐδῶ εἶναι ποὺ φτάνουμε στὰ κυμαινόμενα ὄρια τῆς ψυχοθεραπείας.

Ὅταν προσπαθῶ νὰ ὀδηγήσω κάποιον πρὸς αὐτὴ ἢ τὴν ἄλλη κατεύθυνση, ἐπιδιώκω ἓνα ἀποτέλεσμα κινητοποίησης, ἂν ὄχι διαμόρφωσης, τῆς προσωπικότητάς του, δηλαδὴ ἓνα ψυχοθεραπευτικὸ ἀποτέλεσμα. Ὅμως αὐτό, δὲν εἶναι ψυχοθεραπεία, εἶναι ψυχοθεραπευτικὰ ἀποτελέσματα περιορισμένης σημασίας, σχετικὰ μ' ἓναν ὀρισμένο τομέα τῆς ζωῆς.

Ψυχοθεραπεία, λοιπόν, θὰ ἦταν ἡ χρησιμοποίηση ψυχοθεραπευτικῶν ἀποτελεσμάτων σ' ἓνα ἄλλο ἐπίπεδο, πιὸ «βαθὺ» (θὰ ξαναμιλήσουμε πιὸ κάτω γι' αὐτὸν τὸν ὄρο τοῦ «βάθους», ποὺ ἡ ἀσάφειά του τόσο μᾶς ζαλίζει!).

Ὅταν «κάνω ψυχοθεραπεία», παραδέχομαι λοιπόν σιωπηρὰ ὅτι ἐπενεργῶ στὴν προσωπικότητα τοῦ ἀρρώστου, μὲ τὴν προϋπόθεση

βέβαια πώς ή «άρρώστεια» του, λίγο ή πολύ είναι συνυφασμένη με την ιστορία του.

Διαφορετικά, αν αντικρύζω αυτή την άρρώστεια σαν παθολογική ψυχολογική έπεξεργασία, σαν έναν όγκο, ένα νεόπλασμα έξωτερικό από την προσωπικότητα, τότε αποκλείω κάθε ψυχοθεραπευτική δράση, χρησιμοποιώ — ως την πούμε — τη χειρουργική δράση της χημειοθεραπείας.

(Έδω έρχεται εν' άλλο πρόβλημα. Καθώς ή χημειοθεραπευτική δράση είναι μιὰ πραγματικότητα και, φυσικά, δέν υπάρχει περίπτωση να τη στερηθούμε, πρέπει επίσης, υπό τὸ πρίσμα μιᾶς «όλικής» ψυχοπαθολογίας, να αντιμετωπίσουμε την άρρώστεια στο επίπεδο τῶν βιολογικῶν μικροκατασκευῶν. Ἄλλα στην ψυχοθεραπευτική δράση άπευθυνόμαστε σ' ένα άλλο επίπεδο).

Έτσι, σε κάθε ψυχοθεραπευτική δράση, κι από μιὰ άποψη αύστηρά έμπειρική, ανεξάρτητα από κάθε θεωρητική προκατάληψη, δεχόμαστε σιωπηρά πώς ή άρρώστεια τοποθετείται μέσα στη διαδρομή της ιστορίας του άρρώστου.

Πραγματικά, ανεξάρτητα από οποιαδήποτε φυσιοπαθογενετική αντίληψη, ή καθυσύχαση, ή παρηγοριά ή ή βοήθεια σ' ένα άτομο, δέν είναι και ψυχοθεραπευτικό γεγονός, παρά μόνο σε συσχετισμό με τὸ σημασιολογικό περιεχόμενο της καθυσύχασης, της παρηγορίας κλπ.

Όταν ένας ιδεοληπτικός ανακουφίζεται κάπως για λίγες ώρες, γιατί δέχτηκε την επίδραση από καλά λόγια, πάλι να πεί πώς τὸ κατευναστικό αποτέλεσμα είναι θεραπευτικό; Όπως πίστευε ὁ Π. Ζανέτ, ή ὁ Ντεζερὶν λόγου χάρη, τὰ καλά λόγια, σ' αυτή την περίπτωση, ίσοδυναμούν μ' ένα ψυχολογικό φάρμακο!

Τέτοια σκέψη ταιριάζει μονάχα σε μιὰ πολὺ μηχανιστική αντίληψη της ψυχοθεραπευτικής δράσης.

Τὸ ίδιο, όταν μιὰ άγχώδης νεύρωση, όπου ένας ψυχασθενικός αισθάνεται μιὰ χαρὰ για λίγες εβδομάδες με κάτι χάπια από δῶ κι από κεῖ, είναι σωστό, αὐτὸ τὸ αποτέλεσμα, να τὸ αποδώσουμε στα φάρμακα και μόνο;

Δέν είναι άπαραίτητο να εισαγάγουμε τὸ ψυχοθεραπευτικό γεγονός της θεραπευτικής σχέσης πού, είτε ενισχύει τὴ φαρμακευτική δράση, είτε άπεναντίας, τὴν άνταγωνίζεται;

Κατὰ συνέπεια, σε κάθε ψυχιατρική θεραπευτική, έπέμβδαινει ή ψυχολογική δράση πού, είτε είναι «ψυχοθεραπευτικό γεγονός», είτε αντίστροφα, είναι έπιβλαθής.

Τὸ ψυχοθεραπευτικό αποτέλεσμα προέρχεται μόνο από ένσυνείδητο και συντονισμένο χειρισμό αυτής της ψυχολογικής δράσης.

(Για κείνους πού τούς άρέσει ή τάξη και προτιμούν τὴν ψυχιατρική χωρισμένη σε ξεχωριστά οικόπεδα, αυτές οἱ πολλαπλές παρεμβάσεις φέρνουν δυσφορία. Και όμως, αυτές υπάρχουν, μόνο πρέπει να τις γνωρίσουμε

και να προσπαθούμε να τις χρησιμοποιούμε πρὸς ὄφελος τού άρρώστου).

Όστόσο, ή μελέτη τῶν ψυχοθεραπευτικῶν γεγονότων της θεραπευτικής σχέσης, δέν είναι ακόμη και ψυχοθεραπεία. Ψυχοθεραπεία είναι ή άποκλειστική χρησιμοποίηση τῶν ψυχοθεραπευτικῶν αποτελεσμάτων της θεραπευτικής σχέσης.

(Όταν γράφω μιὰ συνταγή με τὸ φάρμακο Έκουανίλ, λ.χ., βρίσκομαι σε μιὰ θεραπευτική σχέση και υπολογίζω, σωστά ή λαθεμένα, κατὰ τὴν περίπτωση, πώς τὸ Έκουανίλ είναι τὸ στοιχείο πού κινεί τὴ θεραπευτική μου δράση).

Θάταν ένδιαφέρον και χρήσιμο να εξετάζαμε για κάθε συγκεκριμένη περίπτωση τὰ ψυχοθεραπευτικά αποτελέσματα πού περικλείνει αὐτὸς ὁ τρόπος θεραπευτικής δράσης.

Όταν δίνω νευροληπτικά φάρμακα σε μεγάλες δόσεις, βασίζομαι κατεξοχήν στο χημειοθεραπευτικὸν παράγοντα, ένῶ τὸ ψυχοθεραπευτικὸ αποτέλεσμα τοποθετείται σ' άλλη σφαίρα, ίσως μέσα στις νεοσχηματισμένες ομάδες άρρώστων στα πλαίσια τού νοσοκομείου.

Ψυχοθεραπεία λοιπὸν είναι ή άποκλειστική χρήση ψυχοθεραπευτικῶν μέσων για θεραπευτικούς σκοπούς.

Όταν, με μιὰ ὀργανωμένη και παραδεκτὴ ψυχολογική δράση, ὀδηγῶ τὸ υποκείμενο να πάρει μιὰν άπόφαση σχετικά με τὴν πραχτική του ζωή, τότε χειρίζομαι τὰ «ψυχοθεραπευτικά γεγονότα», μὰ δέν κάνω ψυχοθεραπεία, κάνω case work (δουλειὰ περιπτώσεων). Θα ξανάρθουμε σ' αὐτὸ τὸ πρόβλημα πιὸ κάτω. Όπως βλέπουμε, υπάρχουν διαφορετικά επίπεδα δράσης και μέθοδοι, όταν μιλάμε για ψυχολογική δράση και για ψυχοθεραπευτικά γεγονότα ή ψυχοθεραπεία.

Οἱ διακρίσεις αυτές είναι αναγκαίες προκειμένου να άποδοθεῖ στην ψυχοθεραπεία τουλάχιστο ή άπαιτούμενη σοβαρότητα, αν ὄχι ή περιωπή μιᾶς έπιστήμης.

Στην πραγματικότητα, αναφορικά με τὴ σύγχρονη πραχτική της ψυχολογικής θεραπευτικής, έχουμε τὴν άκόλουθη κατάσταση: από τὴ μιὰ μεριά, ή ψυχανάλυση, έξοπλισμένη με μιὰ θεωρία συζητήσιμη (και πολὺ συζητημένη, ὅπως θα δούμε πάρα κάτω), πού έχει ὁμως τὸ προσὸν να είναι ὑπαρκτή και να διαθέτει κωδικοποιημένη τεχνική πού έπιδιώκει να ὀργανώσει έναν πολὺ χαλαρὸ έμπειρισμό: από τὴν ἄλλη μεριά, οἱ «Ψυχοθεραπείες», ένα έκλεκτικὸ ανακάτωμα όπου βρίσκεις εκεί, φύρδην-μίγδην τὴν τεχνική της νευρομυϊκής χαλάρωσης, τού άναδυομένου ὀνείρου πού διευθύνεται, τις ψυχοθεραπείες ψυχαναλυτικής έμπνευσης, τις λεγόμενες ψυχοθεραπείες ὑποστήριξης, καθοδήγησης, ένημέρωσης κ.λ.π.

Καθώς φαίνεται, από τὸνα μέρος υπάρχει τάξη και ὀργάνωση, θεωρία και πραχτική, από τᾶλλο μέρος άναρχία, άταξία, τὰ πιὸ ασύμβατα ανακατώματα, ή ὀλοκληρωτική ά-

πουσία ενότητας της θεωρίας με την πραχτική.

Από τὸνα μέρος ἓνα σύστημα, θεσπίσματα, κανόνες· ἀπὸ τ' ἄλλο πληθώρα ἀπὸ ἐμπειρικές ἀπόψεις, μιὰ διασπορὰ προσωπικῶν πραχτικῶν σχημάτων, ἓνα κοινωνικὸ καταστατικὸ, ἐνδιάμεσο μεταξύ τσαρλατανισμοῦ καὶ τῆς μεθόδου Pellmann¹.

Στὴν πραγματικότητα ὁμως —καὶ κατὰ βάθος— (ὄχι στὴν πράξη), ἡ διαφορὰ δὲν εἶναι τόσο ριζική.

Τὸ φροϋδικὸ σύστημα ἔχει τοὺς προμάχους του καὶ τοὺς αἰρετικούς του, ἡ ἀναλυτικὴ δογματικὴ δὲν εἶναι ἀκόμη σὲ θέση νὰ διατυπώσει καθαρὰ τὴ θεωρία τῆς θεραπευτικῆς τῆς δράσης· κυριαρχεῖται ἀπὸ τὴν παντοδυναμία τῆς διαίσθησης καὶ τοῦ ἐμπειρισμοῦ, ὅσο κι' ἂν αὐτὰ κατευθύνονται στενὰ ἀπὸ τὸν φορῆα τοῦ Transfert².

Ἐπὶ πλέον, οἱ «ψυχοθεραπείες» ἔχουν τὰ θεραπευτικὰ τους ἀποτελέσματα καὶ οἱ ψυχοθεραπευτές, καθένας γιὰ λογαριασμό του, προσπαθοῦν νὰ φκιάσουν θεωρίες καὶ πραχτικές κωδικοποιήσεις.

Σ' αὐτὲς ἀκριβῶς τὶς θεωρητικὲς ἀπόπειρες με κάποια πραχτικὴ διέξοδο, θὰ θέλαμε νὰ προσφέρουμε τὴν ταπεινὴ μας συμβολή. Μπαίνει ὁμως ἀκόμη μπροστὰ μας ἓνα σοβαρὸ πρόβλημα.

Ὁ Ντουσὲν εἶχε κάποτε σωστὰ παρατηρήσει, ὅτι ἡ ψυχανάλυση, ἐξ αἰτίας τῆς ἐκτεταμένης σχηματοποίησης καὶ τῆς μακροχρόνιας θεραπείας, εἶναι ἀδύνατο ν' ἀνταποκριθεῖ σὲ κάθε ψυχοθεραπευτικὴ ζήτηση. Ἡ πραχτικὴ αὐτὴ ἐπιταγή, αὐτὴ ἡ πραχτικὴ φροντίδα, ὁδήγησε διάφορες ἀμερικανικὲς ψυχιατρικὲς σχολές (Ἀλεξάντερ, Φρέντς, κλπ.) νὰ καθιερώσουν θεραπείες βραχύχρονες, κι εἶδαμε ἔτσι ν' ἀναπτύσσονται διάφορα θεραπευτικὰ συστήματα, ὅπως ἡ ψυχοθεραπεία ψυχαναλυτικῆς ἔμπνευσης, ἡ ψυχοθεραπεία ψυχαναλυτικοῦ προσανατολισμοῦ (P.I.P., P.O.P.) καὶ ἄλλα παρόμοια, ἀνάλογα με τὸ ἂν ἡ ψυχοθεραπεία ἐμπνέεται ἢ προσανατολίζεται ἀπὸ τὴν ψυχανάλυση(;))

Ἐντούτοις, κατὰ τὴ γνώμη μας, τὸ πρόβλημα δὲν εἶναι μόνο πραχτικὸ, ἀλλὰ καὶ θεωρητικὸ. Ἄν τὰ ταξίδια γιὰ τὴ σελήνη δὲν πρόκειται ν' ἀρχίσουν αὔριο, ἂν οἱ μαζικὲς μεταφορὲς ἀνάμεσα σὲ πλανῆτες δὲν εἶναι ἀκόμη στὴν ἡμερησία διάταξη, αὐτὸ δὲν ὀφείλεται σὲ πραχτικούς λόγους. Ἡ αἰτία δὲν

1. Σ. Μ. Ἐνα εἶδος ἰσχυρισμοῦ στὸ Παρίσι, διαφημίζει τὴ μέθοδο Pellmann ποὺ ἰσχυρίζεται ὅτι διαπαιδαγωγεῖται ἡ μνήμη, ἡ θέληση κ.λ.π.

2. Σ. Μ. Τὸν ὄρο ποὺ σημαίνει ἀκριβῶς μεταβίβαση, τὸν ἀφήνουμε ἀμετάφραστο, γιατί εἶναι πιά διεθνῶς καθιερωμένος ὄρος τῆς ψυχανάλυσης, καὶ στὸ κείμενο τὸν συναντοῦμε πολὺ συχνά. Σημαίνει τὴ δυναμικὴ ἀλληλεπίδραση κατὰ τὴν διαπροσωπικὴ ψυχοθεραπευτικὴ σχέση.

εἶναι ἡ ἀδυναμία μαζικῆς κατασκευῆς κοσμικῶν πυραύλων, ἀλλὰ λόγοι θεωρητικοί, εὐνόητοι στὸν καθένα.

Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ με τὴν ψυχολογικὴ θεραπευτικὴ. Μιὰ ψυχολογικὴ θεραπεία, ἀπρόσφορη γιὰ καθολικὴ ἐφαρμογὴ καθὼς ὀφείλει νὰ εἶναι, γιὰ ν' ἀνταποκρίνεται στὶς εἰδικὲς ἀνάγκες τῆς, παραμένει ἀκόμα στὸ στάδιο τοῦ πειραματισμοῦ καὶ τοῦ ἐργαστηρίου.

Ἡ ψυχανάλυση εἶναι τὸ ἐργαστήριον τῆς ψυχοθεραπείας καὶ τῆς ψυχοπαθολογίας· δὲν εἶναι τὸ ἐργαστάσιον, ἄς ποῦμε, μαζικῆς παραγωγῆς. (Ἴσως νὰ τὸ καταφέρει κάποτε;). Ἀπὸ τὴ φύση τῆς, μπορεῖ νά ναι τίποτ' ἄλλο, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἐργαστήριον καὶ τὸ προνομιοῦχο πεδίο τοῦ ψυχοθεραπευτικοῦ πειραματισμοῦ; Δὲν μπορούμε ν' ἀπαντήσουμε σ' αὐτὰ τὰ ἐρωτήματα.

Ἐξ ἄλλου, πρέπει ἀκόμη νὰ σημειώσουμε, ὅτι σ' ἓνα πρόσφατο Συνέδριον Ψυχανάλυσης, μπῆκαν στὴν ἡμερησία διάταξη οἱ σχέσεις τῆς Ψυχοθεραπείας καὶ τῆς Ψυχανάλυσης. Νάχει ἄραγε ὠριμάσει αὐτὸ τὸ πρόβλημα; Ὅπωςδήποτε εἶναι πάντως πολὺ ἐπίκαιρο.

Ἔτσι, παραμένει ἄλυτο τὸ πρόβλημα μιᾶς γενικῆς θεωρίας τῆς ψυχοθεραπείας, ποὺ θὰ περιλάβαινε ὅλες τὶς ψυχοθεραπευτικὲς ἐφαρμογές, καὶ τὴν ψυχανάλυση, φυσικά.

Ἄν ἀναλογιστοῦμε τώρα, τὸν πλοῦτο τῆς φροϋδικῆς προσφορᾶς, τίθεται τὸ ἐρώτημα, εἶναι δυνατὸ νὰ φανταστοῦμε πὼς ὑπάρχουν ψυχοθεραπείες ποὺ δὲν «ἐμπνέονται», δὲν «προσανατολίζονται», ποὺ τέλος πάντων, δὲν χρησιμοποιοῦν κατὰ κάποιον τρόπο τὶς βασικὲς ἀνακαλύψεις τοῦ Φρόυντ;

Σίγουρα ὄχι, ἐκτὸς ἂν περιοριστοῦμε στὴ μέθοδο τοῦ Βιττόζ³), ἡ ὁποία ἔχει βέβαια τὴν ἀξία τῆς, ἀλλὰ τὴ χαρακτηρίζει ἀκόμη πολὺ ἀδρὸς φυσιολογισμὸς. Ὡστε, καθε ψυχοθεραπεία ὑπονοεῖ μιὰ διατομικὴ σχέση πάνω στὴν ὁποία βασικὰ πραγματώνεται ἡ μελέτη τῶν ψυχοθεραπευτικῶν γεγονότων.

Αὐτὴ ἡ ἔννοια τῆς σχέσης, εἶναι στ' ἀλήθεια, ἡ κεντρικὴ κατηγορία κάθε ψυχοθεραπείας;

Κατὰ τὴ γνώμη μας εἶναι ὁ κοινὸς παρονομαστής γιὰ ὅλες τὶς ψυχοθεραπείες· πὼς ἀλλοίως, ἄλλωστε, θὰ μπορούσε νὰ λειτουργήσει;

Θὰ μᾶς ποῦν πὼς «ἐμπνεόμαστε» ἢ «προσανατολιζόμαστε» κ.λ.π. ἀπὸ τὴν ψυχανάλυση. Μάλιστα, αὐτὸ κάνουμε.

Θὰ μᾶς ποῦνε ὅτι προσανατολιζόμαστε πρὸς ἢ ἐμπνεόμαστε κλπ. ἀπὸ τὴν ψυχανάλυση. Μάλιστα, αὐτὸ κάνουμε.

3. Σ. Μ. Ἡ μέθοδος αὐτὴ ἔχει τὴν προέλευσὴ τῆς ἀπὸ τὴ θεωρία καὶ Πραχτικὴ τῆς Παυλωφικῆς Σχολῆς.

Είμαστε «νεο - κρυπτο - φροϋδικοί»!...

Σ' αυτή την εργασία, πρόθεσή μας είναι να εξετάσουμε κατά σειρά:

- 1ο. Τήν πρακτική τής ψυχοθεραπείας.
- 2ο. Τὰ θετικά στοιχεία τής φροϋδικής προσφορᾶς.
- 3ο. Μερικές σκέψεις για μιὰ γενική θεωρία τής ψυχοθεραπείας.

Ἡ Πρακτικὴ τῆς ψυχοθεραπείας

Ἄς ἀπαντήσουμε στὴν ἐρώτηση ὅπως σχηματίζεται ἀβίαστα: ὅταν κάνω ψυχοθεραπεία, τί κάνω; Ἀκούω, μιῶ, ἀπαντῶ, σιωπῶ κλπ.: εἶμαι συνομιλητὴς μὲ ἓναν ἄλλο.

Πρέπει ἢ δὲν πρέπει νὰ μιῶ, τί πρέπει νὰ εἰπῶ, πῶς νὰ τὸ πῶ, μὲ τί τόνο φωνῆς, μὲ τί περιεχόμενο, μὲ ποιά σημασιολογικὴ πρόθεση;

Ἴδου μερικὰ ἀπὸ τὰ ἐρωτήματα ποὺ μπαίνουν στὴν πράξη τῆς ψυχοθεραπείας, καὶ ποὺ ἢ ἀπάντηση σ' αὐτὰ δὲν εἶναι πάντοτε δυνατή.

Τὸ νοιώθει κανεὶς, γιὰ καθένα ἀπὸ τούτα τὰ πρακτικὰ προβλήματα, ἀνακινούνται μεγάλα θεωρητικὰ ἐρωτήματα.

Ἡ διάκριση ἀνάμεσα σὲ πρακτικὰ καὶ θεωρητικὰ προβλήματα εἶναι καθαρὰ τεχνητή, γιὰ τὴν αὐτὰ τὰ προβλήματα βρίσκονται σὲ ἀμοιβαία ἐξάρτηση. Μιὰ καὶ πρέπει ν' ἀρχίζω ἀπὸ κάπου, ἄς ἀρχίσουμε ἀπὸ ἓνα εἶδος συγκεκριμένης φαινομενολογίας, ὅπως ἐμφανίζεται στὴν ψυχοθεραπευτικὴ συνεδρία.

Γενικά, οἱ ἄρρωστοι ποὺ «στέλνονται» γιὰ ψυχοθεραπεία, ἀνήκουν στὶς καθιερωμένες κατηγορίες τῶν νευρώσεων. Ἐκμοντερνισμένες μὲ τὴν ὀρολογία τῆς Ψυχαναλυτικῆς Κλινικῆς: ἀγχώδης νεύρωση, νεύρωση χαρακτήρα, ψυχαναγκαστικὴ νεύρωση, νευρωσικὴ κατάθλιψη κλπ.

Ὁ Γενικὸς γιαιτρὸς τὰ χάνει μὲ τὴν ἀδυναμία ἢ τὴν ἀνεπάρκεια τῶν θεραπευτικῶν του μέσων. Ὁ ψυχίατρος διακρίνει πρακτικὰ καὶ δοκιμάζει διαισθητικά, τὴν ἀπατηλὴ σχετικότητα τῶν φαρμακευτικῶν μέσων.

Ἡ κλινικὴ περιγραφή τῆς ἀρρώστειας, μᾶς εἶναι χρήσιμη, ἐννοεῖται, γιὰ μιὰ συμβατικὴ θεραπευτικὴ, εἶναι μιὰ μεταφορὰ σημασιολογικὴ, μὰ δὲν ἀποτελεῖ σύστημα μὲ ἀντιστοιχίες στὴν ψυχοθεραπευτικὴ δράση.

Ὅταν θὰ πούμε: εἶναι μιὰ Νεύρωση Φοβίας, «αὐτὸ» σηκώνει ψυχοθεραπεία (ἢ ψυχανάλυση), τίποτ' ἄλλο. Τὸ σύνολο τῶν σημείων ποὺ ἀποτελεῖ τὸ σύνδρομο, δὲν ἔχει ἄλλη ἀξία ἐκτὸς ἀπὸ τὴν θεραπευτικὴ ἔνδειξη.

Γιὰ τὸν ψυχοθεραπευτὴ, ὁ «ἄρρωστος» εἶναι ἓνα πρόσωπο, μὲ μιὰ ἱστορία καὶ ἀκριβῶς αὐτὴ ἢ «σημασιολογικὴ σύνθεση» πρόσωπο - ἱστορία, ἀποτελεῖ τὸ πεδίο τῆς δραστηριότητάς του. Γι' αὐτὸ ἔχει ἀξία ν' ἀκούει τὴν ἱστορία τοῦ προσώπου.

Διαφορετικά, ἀντίκρου σ' ἓναν ἄρρωστο μὲ φοβία πρέπει τάχα νὰ κάνουμε «φιλοσοφικὴ τόνωση τοῦ ἠθικοῦ», ὅπως ἔκανε ὁ Ντυμπουὰ ντὲ Μπέρν, «ἐξηγώντας», πῶς οἱ φόβοι του εἶναι κουταμάρες, καὶ ὅλα εἶναι μιὰ χαρὰ καμωμένα στὸν καλύτερο τῶν κόσμων;

Ἡ, ὅπως ὁ Π. Ζανέτ, νὰ «ἐνδυναμώσουμε» τὸ ψυχασθενικὸ του ἔδαφος, συμβουλεύοντας φυσικὲς ἀσκήσεις, μιὰ πιὸ «οἰκονομικὴ» ἀναδιοργάνωση τῆς ζωῆς του, ἐπιτρέποντάς του νὰ ἀποφεύγει προβλήματα ποὺ δὲν εἶναι γιὰ τὰ κότσια του;

Ἡ, σὰν τὸ Ντεζερὶν, νὰ «ἰσορροπήσουμε ἐξ ἀρχῆς» τὸ ὑπερευαίσθητο βᾶθρο τοῦ ἄρρωστου, δραματοποιώντας τὶς συναισθηματικὲς του συγκρούσεις γιὰ νὰ τὶς καταστήσουμε ἀνεπαίσθητες καὶ ἀσήμαντες;

Οἱ ψυχοθεραπείες, πρὶν ἀπὸ τὴν ἐμφάνιση τῆς ψυχανάλυσης, ἐφάρμοζαν τὴν ψυχολογικὴ θεραπευτικὴ σὰν μιὰ ἐξωτερικὴ «γιατρεία» «πάνω» στὸν ἄρρωστο — ὅπως τὸ κατάπλασμα ἢ οἱ βεντούζες.

Μὲ τὴν συμβολὴ τῆς ψυχανάλυσης, δὲν μπορούμε πιὰ νὰ μένουμε στὴν «ψυχολογικὴ ἱατρικὴ».

Οἱ παλιὲς θεωρίες στηρίζονταν σιωπηρὰ σὲ μιὰ «φυσιολογικὴ» ἀντίληψη τῆς ψυχικῆς διαταραχῆς, ὅπως συνέβη χαρακτηριστικὰ μὲ Π. Ζανέτ, παρ' ὅλο ποὺ ὁ ἴδιος δὲν τὸ παραδεχόταν. Οἱ ἐννοίες «ἰσχύς» καὶ «τάση» ψυχολογικὴ, ὑπονοοῦν — παρὰ τὶς προθέσεις τοῦ δημιουργοῦ τους — φυσιολογικὲς λεπτοκατασκευές (κι ἄς τὸ πούμε, μιὰ καὶ τόφερε ἢ στιγμὴ, σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο δὲν ὑπάρχει θέμα ἀντίθεσης ἀνάμεσα στὴν Ζανέτ ἢ τὸν Παβλόφ).

Ἔτσι, λοιπόν, οἱ ψυχοθεραπείες ἦσαν ψυχολογικὰ «μέσα», «μέθοδοι», «ἱατρείες», γιὰ τὴν αὐτὰ τὰ μόνια στοιχεῖα ποὺ χρησιμοποιοῦσαν ἦσαν σχετικὰ μὲ τὴν ζωὴ καὶ τὸ πρόσωπο τοῦ ὑποκειμένου.

Ὅταν συμβουλεύω ἓναν ψυχασθενικὸ νὰ κάνει κάθε πρωὶ φυσικὲς ἀσκήσεις, χρησιμοποιοῦ μέσα ποὺ ἐνσωματώνονται στὴν «ψυχολογικὴ» του ζωὴ, μ' ἄλλα λόγια χρησιμοποιοῦ ψυχολογικὴ «γιατρεία» κι ὄχι φάρμακο. Παρ' ὅλα αὐτὰ, ἡ συμβουλή μου ὑπονοεῖ τὴν κρυμμένη φυσιολογικὴ σκέψη πῶς μὲ τὴ φυσικὴ ἐξάσκηση καὶ τὰ «κτονωτικά» τῆς σωματικῆς ἀποτελέσματα, θὰ ἐπηρεάσω τὴν ψυχικὴ ἀσθένεια.

Μόνον λοιπόν ἡ ψυχανάλυση, προσαρμωσμένη εἰδικὴ θεραπευτικὴ εἶναι ὁ εἰδικὸς ψυχολογικὸς τρόπος προσπέλασης τῆς ψυχικῆς διαταραχῆς.

Ἦταν ἀπαραίτητὴ ἢ μικρὴ τούτῃ ἱστορικὴ ἀναδρομὴ γιὰ νὰ ἀντιληφθοῦμε πόσο καινοῦρια καὶ ριζικὰ διαφορετικὴ εἶναι ἡ στάση τοῦ ψυχοθεραπευτῆ μὲ «ἐμπνευση» ἢ «προσανατολισμὸ» κλπ. ἀπὸ τὴν ψυχανάλυση.

Σ' ἓναν ψυχαναγκαστικὸ ἄρρωστο, δὲν πρόκειται πιὰ νὰ θεραπεύσουμε τὸ «ψυχασθενικὸ ἔδαφος» (κατὰ τὸν Ζανέτ), μὲ ὀρισμένα ἀποτελεσματικὰ ἐμπειρικὰ μέσα, οὔτε νὰ ἐξαφανίσουμε τὴν «ἀδρανοῦσα ἐστία ἐρε-

θισμού» (κατά τον Παβλόφ) με το κατάλληλο φάρμακο, σύμφωνα με την εμπειρία.

Το ζήτημα είναι να απαρτίσουμε τη διαταραχή μέσα στη δυναμική γενετική της ιστορίας του άρρώστου. Κι εδώ ακριβώς βρίσκεται μια ριζική πρόοδος, μια αξιόλογη θεωρητική επανάσταση.

Γιατί, ακούοντας την ιστορία του άρρώστου, δεν πιάνουμε μόνο βιογραφικές πληροφορίες, αλλά προπαντός μελετούμε ταυτόχρονα το ξετύλιγμα της προσωπικότητάς του, τις επιδράσεις, τις μεταμορφώσεις του.

Και η «κουθέντα» (ή η συνεδρία) της ψυχοθεραπείας, καθώς και οι διαφορές που παρουσιάζει ή κάθε μία από τις επόμενες, κατατείνουν να φωτίσουν το νόημα που παίρνουν διαδοχικά τα συμπτώματα στην ιστορική διαδρομή της ζωής του υποκειμένου, κατά τα διάφορα στάδια αυτής της πορείας, με τις παρατεταμένες και άλυσιδωτές αναβιώσεις τους.

Αυτό υπονοεί μερικούς πρακτικούς κανόνες — την ευμενή και προσεχτική ουδέτερότητα (δηλαδή κάτι περισσότερο από την κυμαινόμενη προσοχή της ψυχανάλυσης) του ψυχοθεραπευτή, που πρέπει να αποφύγει πολύ άδρα επαγωγικά συμπεράσματα, να υπολογίζει το ρυθμό και το ποσοστό της παρεμβολής του.

Η στάση του ψυχοθεραπευτή (και η καθοδήγηση της ψυχοθεραπείας), είναι βέβαια προβλήματα πρακτικά, όμως βγαίνουν κατευθείαν από θεωρητικές αντιλήψεις. Αν πρόκειται έτσι απλά νασαι «άβρός», «ευμένης» ή «συγκαταβατικός», «νάχεις καρδιά» (;) τότε ξαναγυρίζεις στην καθιερωμένες στάσεις της Ιατρικής, χωρίς ψυχοθεραπευτική αξία.

Η στάση είναι το επίκεντρο του προβλήματος, γιατί εδράζεται πάνω με μια ιδιάζουσα αρχή της ψυχοθεραπείας και μάλιστα σε τέτοιο βαθμό ώστε, ο συνειδητός και παραδεκτός χειρισμός όλων των αποχρώσεων αυτής της στάσης, αποτελεί το θεμέλιο της ψυχοθεραπείας (δταν μιλάμε για «άποστέρηση» ή για «παραχαϊδεμα», για το ποσοστό του καθενός απ' αυτά, για το πέρασμα του ενός στο άλλο κλπ., εκφράζουμε μόνο με περισσότερο έπιστημονικούς όρους τις διακυμάνσεις της ψυχοθεραπευτικής κατάστασης, είναι σα να λέμε πως το να δείχνουμε μια «άβρότητα» ή να μαστε περισσότερο «ουδέτεροι» δεν προέρχεται από έναν κοινόν εμπειρισμό, αλλά αποτελεί την ίδια την ούσία του μηχανισμού της ψυχοθεραπευτικής δράσης).

Έτσι, αυτόνομη προϋπόθεση είναι η ιδέα πως οι διάφορες αποχρώσεις και τροποποιήσεις της ψυχοθεραπευτικής στάσης όφείλουν να εναρμονίζονται με τις μεταβολές στη στάση του άρρώστου.

Φαίνομαι «άβρός» ή χαριστικός, όχι από άβρότητα ή δημαγωγία, ούτε από επιθυμία να γοητέψω τον άρρωστο, αλλά γιατί επιζητώ με τη στάση μου, κάποιο ψυχολογικό γεγονός που ή προσθήκη του

και ή διαδοχή του οδηγούν σε ψυχοθεραπευτικά αποτελέσματα.

Το ίδιο, γίνομαι «ουδέτερος» — ή δε χαρίζομαι — όχι από κακία ή κακοκεφιά, ούτε δε μου γουστάρει το κεφάλι του άρρώστου μου, κλπ., αλλά κι εδώ γιατί νοιάζομαι να φτάσω στην ψυχολογική δράση.

Κατά συνέπεια, ή διαρρύθμιση της ψυχοθεραπευτικής στάσης είναι ή ούσία της ψυχοθεραπείας, γιατί ή ψυχολογική δράση περνάει από τη σχέση του γιατρού με τον άρρωστο.

Φαινομενικά το πράγμα μοιάζει με κοινοτυπία. Στην ούσία, όταν ή σχέση γιατρός-άρρωστος τάσσεται υποχρεωτικά στον άξονα συντεταγμένων της ψυχοθεραπευτικής κατάστασης, τότε πραγματικά γίνεται βαθύτερη, Στην πραγματικότητα, προϋποτίθεται ότι μέσα από τη σχέση γιατρός-άρρωστος, θα περάσουν όρισμένα φαινόμενα κοινά μ' αυτά που ανήκουν στους μηχανισμούς της άρρώστειας.

Η σχέση γιατρός-άρρωστος, είναι ή ίδια ή ούσία της ψυχοθεραπευτικής κατάστασης, τα ψυχοθεραπευτικά γεγονότα φέρονται από τον ιδιαίτερο αυτό φορέα της σχέσης, γιατί ή σχέση γιατρός-άρρωστος είναι το τωρινό ισοδύναμο καταστάσεων από σχέσεις παλιές, που κατ' απαίτηση μετέχουν, λίγο ή πολύ, στους μηχανισμούς της άρρώστειας.

Έδώ θα μάς πούνε πως αυτή ακριβώς ή απαίτηση, είναι ή προϋπόθεση του *transfer* που μεταπίπτει στην αντικειμενική σχέση και αντίστροφα.

Θα ίδουμε πιο κάτω πως τα πράγματα μάς φαίνονται περισσότερο περίπλοκα, λιγότερο καθαρά και, για την ώρα, ως πάρουμε μια στάση απλοϊκή σχετικά με την ψυχοθεραπευτική δραστηριότητα, χωρίς, έννοείται, να την απογυμνώσουμε από ψυχαναλυτικές προκαταλήψεις, αλλά διατηρώντας την εμπειρική πεζή της όψη.

Μ' όλη μου την αφέλεια, λοιπόν, ξέρω πως ή ψυχοθεραπεία δεν είναι ή θική βοήθεια που προσφέρω «μ' όλη μου την καλή θέληση» (ούτε και στην «υποστηρικτική» ψυχοθεραπεία, όπου μ' ενδιαφέρει να γνωρίζω και να ξέρω να χειρίζομαι τα αποτελέσματα των σχέσεων της ψυχοθεραπευτικής κατάστασης).

Έτσι, κάθε ψυχοθεραπεία, εξαιτίας μάλιστα της ψυχαναλυτικής κουλτούρας του περιβάλλοντος (που δεν μπορείς να την αποκλείσεις με μια μονοκοντυλιά) περιστρέφεται, άνοιχτά ή όχι, γύρω στον άξονα της σχέσης του θεραπευτή με τον πελάτη του.

Άλλα ο υπερτονισμός της χιλιοειπωμένης αυτής σχέσης, δεν είναι μια άθελγη (ή όχι) τιμή στη μνήμη του Φρόυντ, ίσα-ίσα αφήνει να φανεί μια ιδιαίτερη θεωρία για την ψυχική άρρώστεια.

Υπονοεί ότι, ή περίφημη αυτή «σχέση», χρησιμεύει ν' αποκαλύπτει (και να διορθώνεται) στην ιστορία του υποκειμένου, ότι σχε-

τίζεται με την άρρώστεια, μιὰ και εκείνη δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ τὸ δυναμικὸ διάγραμμα τοῦ ξετυλίγματος της.

Αὐτὸ ποτὲ δὲν τὸ εἶπαν, οὔτε ὁ Ντεζερὶν ἢ ὁ Ζανέτ, πολὺ περισσότερο οὔτε ὁ Ντυμπουὰ ντὲ Μπέρν. Ὁ Ζανέτ γνώριζε καλὰ πὼς μιὰ ὀδύνη μᾶς «ἀρρωσταίνει», ἀλλὰ με τὸν τρόπο πού ἡ ἐπίδραση τοῦ κρύου μᾶς προκαλεῖ «βρογχίτιδα».

Οἱ παλαιοὶ — καὶ ἀξιοσέβαστοι — συγγραφεῖς, δὲν στάθηκαν στὴ φύση τῆς ἱστορίας τοῦ ὑποκειμένου, θεωρημένου ὡς σημασιολογικὴ ὀργάνωση, χάρη στὴν ὁποία φωτίζεται με εἰδικὸ τρόπο ἡ γένεση τῆς ἀρρώστειας. Θὰ ξανάρθουμε πιὸ κάτω σ' αὐτὸ τὸ ἀξιόλογο πρόβλημα.

Στὴν πρακτικὴ λοιπὸν τῆς ψυχοθεραπείας, ἡ ἱστορία τοῦ ὑποκειμένου καὶ οἱ διάφορες περιπέτειες τῆς ζωῆς του, τωρινὲς καὶ περασμένες, ξαναφέρονται στὴν ἐπικαιρότητα (*hic et nunc* — ἐδῶ καὶ τώρα, ὅπως λένε μερικοὶ) τῆς ψυχοθεραπευτικῆς κατάστασης.

Κατὰ συνέπεια, ἡ σπουδαιότητα νὰ ξέρουμε τὴν ἱστορία τοῦ ἀρρώστου δὲν εἶναι τόσο γιὰ τὶς βιογραφικὲς του πληροφορίες, ὅσο κυρίως γιὰ τὸ σημασιολογικὸ τύπο τῆς γένεσης τοῦ προσώπου του.

Ἡ γνώση, λοιπὸν, αὐτῆς τῆς ἱστορίας, μπαίνει σὲ δυὸ ἐπίπεδα. Τὸ βιογραφικὸ ἐπίπεδο, δηλαδὴ ὁ Τάδε, γεννήθηκε τότε, οἱ γονεῖς του ἦσαν ἔτσι ἢ ἄλλοιῶς, ἔκανε αὐτὲς τὶς σπουδές, ἔχει ἢ δὲν ἔχει ἀδέρφια, κάνει αὐτὸ τὸ ἐπάγγελμα κλπ. Αὐτὸ εἶναι τὸ κοινωνικοπολιτιστικὸ ἐπίπεδο πού εὐνοεῖ ὀρισμένους τύπους συμπεριφορᾶς καὶ στάσης, ὀρισμένη νοοτροπία, μερικὲς ἠθικὲς ἀξίες, με ἀνάλογες πιθανὲς συναισθηματικὲς συνέπειες.

Ἄλλὰ ὑπάρχει καὶ τὸ ἄλλο ἐπίπεδο, θὰ τὸ λέγαμε ψυχο-συναισθηματικὸ, πού βρίσκεται κάτω ἀπὸ τὸ προηγούμενο καὶ σκεπάζεται ἀπ' αὐτὸ (οἱ ἀμοιβαῖες σχέσεις ἀνάμεσα στὰ δυὸ ἐπίπεδα καὶ ἡ ἐπενέργειά τους πάνω στὴν προσωπικότητα εἶν' ἐν' ἄλλο πρόβλημα).

Τὸ ἐπίπεδο τοῦ «βάθους», (σ' αὐτὸ πού ἡ ψυχανάλυση ἔδωσε τὸ προβάδισμα), δημιουργεῖται ἀπὸ στοιχειώδεις συναισθηματικὲς-συγκινησιακὲς ἐξαρτήσεις στὴν παιδικὴ ἡλικία, κατὰ τὶς σχέσεις παιδιῶν-γονέων.

Μὲ κάθε «ἐμπειρικὴ ἀπλοϊκότητα», δὲν μποροῦμε ν' ἀρνηθοῦμε τὸ γεγονὸς πὼς ὁ Α. ἔχει τὸν Τάδε πατέρα, πού εἶναι ταχυδρόμος, οὔτε καὶ τὸ ἄλλο γεγονὸς ὅτι ὁ πατέρας αὐτὸς εἶναι βολικὸς ἢ αὐστηρὸς ἢ ἀδύνατος, ὅτι μένει πάντα στὸ σπίτι ἢ λείπει, κλπ... ἀνάλογα με τὴν ψυχο-αἰσθηματικὴ ἰσορροπία τοῦ ζεύγους τῶν γονέων.

Τὴ δευτέρη αὐτὴ ἱστορία τοῦ ὑποκειμένου πρέπει νὰ τὴ διαβάσουμε μέσα ἀπὸ τὶς γραμμὲς τῆς πρώτης, καὶ νὰ φωτίζουμε τὶς διαφορὲς περιπέτειές της γιὰ νὰ ζωντανέψουμε τὴν ψυχοθεραπευτικὴν κατάστασιν.

Ἡ πρακτικὴ τῆς ψυχοθεραπείας τοποθετεῖται ἀνάμεσα στοὺς δυὸ πόλους: ἀπὸ τὸνα μέρος ἡ μελέτη τῶν κοινωνικο-πολιτιστικῶν ἐξαρτήσεων, ἀπὸ τ' ἄλλο ἡ ἀνάλυση

τῶν ψυχο-συναισθηματικῶν ἐξαρτήσεων (σ' αὐτὸ τὸ μέρος, τοῦ «βάθους», τοποθετεῖται ἡ ψυχανάλυση).

Κατὰ τὴν περίπτωσιν, πρέπει νὰ ξέρουμε νὰ δίνουμε τὸν τόνο στὸ πρῶτο ἢ στὸ δεύτερο ἐπίπεδο, ὅπως στὸ παίξιμο ἑνὸς μουσικοῦ ὄργάνου με εὐρεία κλίμακα. Πραγματικά, ἡ ψυχοθεραπεία ὑπονοεῖ τὴ χρησιμοποίηση ὀλοκληρῆς τῆς συγκριμένης ἱστορίας τοῦ ὑποκειμένου, ἐνῶ ἡ ψυχανάλυση, ὑπερεκτιμώντας τὸ *transfert*, ἀποβλέπει ν' ἀναδιώσει τὸ ἐπίπεδο τῆς παιδικῆς προϊστορίας.

Τὸ ὑποκείμενο ὁμῶς (καὶ βέβαια ὁ ἄρρωστος), δὲν εἶναι ἀκριβῶς μόνο τὸ καταστάλαγμα ἐξαρτήσεων ψυχο-συναισθηματικῶν τῆς παιδικῆς του προϊστορίας, οὔτε βέβαια τὸ ἄθροισμα τῶν κοινωνικο-πολιτιστικῶν του ἀποκτημάτων.

Ἐν τούτοις, κατὰ τὴν ψυχοθεραπευτικὴν σχέση, κάθε στοιχεῖο αὐτῆς τῆς κοινωνικο-πολιτιστικῆς συγκρότησης, φαίνεται νὰ περικλείει ἕνα περιεχόμενο φορτωμένο με σημασία γιὰ τὸ ὑποκείμενο. (Λόγου χάρι: ὁ πατέρας τοῦ Α. εἶναι ταχυδρόμος· γιὰ τὸν κοινὸ συζητητὴ ἡ προσοχὴ στρέφεται μόνο στὴ σημασία τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ τὴν κοινωνικὴν θέσιν. Γιὰ τὸν ψυχοθεραπευτὴ τὸ ἐπάγγελμα καθαυτὸ δὲν ἔχει σημασία, ἀλλὰ πὼς φαίνεται στὰ μάτια τοῦ ἄρρωστου τὸ γεγονὸς πὼς ὁ πατέρας του εἶχε τέτοιο ἐπάγγελμα κι ὄχι ἄλλο, ὅποτε τὸ θέμα ἀποκτάει συμβολικὴν σημασία).

Γιὰ τὸν ψυχοθεραπευτὴ ὁμῶς, τὸ ὑποκειμενικὸ περιεχόμενο (τὸ σημαντικὸ γιὰ τὸ ὑποκείμενο), ἂν καὶ τὸ σπουδαιότερο, δὲν εἶναι τὸ μοναδικό· καὶ τὸ ἀντικειμενικὸ περιεχόμενο (πού ἀντανεκλᾶ τὸ κοινωνικο-πολιτιστικὸ περιεχόμενο), δὲν παραμελεῖται, καὶ μονάχα ἡ χρησιμοποίησή του εἶναι προβληματικὴ.

Ὀλάκερη λοιπὸν ἡ συγκεκριμένη ἱστορία τοῦ ὑποκειμένου εἶναι πηγὴ ἀπὸ σημασίες, καὶ μέσα στὰ ὑποκειμενικά του βιώματα καὶ σ' ὅ,τι ἀπ' αὐτὰ ἀφηγεῖται γιὰ τὸ θεραπευτὴ.

Αὐτὸ τὸ πεδίο ἀπὸ σημασίες ἔχει τρεῖς διαστάσεις: τὸ ἀντικειμενικὸ περιεχόμενο (ὁ ἄρρωστος λέει: «ὁ καιρὸς εἶναι καλός», γιατί εἶναι ὁ καιρὸς καλός), τὸ ὑποκειμενικὸ περιεχόμενο (ὁ ἄρρωστος λέει: «ὁ καιρὸς εἶναι καλός», γιατί προτιμᾶ νὰ μιλᾶ γιὰ βροχὴ καὶ γιὰ καλοκαιρία παρὰ γιὰ κάτι ἄλλο), τὸ περιεχόμενο τοῦ *transfert* (ὁ ἄρρωστος λέει στὸν θεραπευτὴν του: «ὁ καιρὸς εἶναι καλός», γιατί διὰ μέσου αὐτοῦ ἀπευθύνεται σ' ἕναν ἄλλο).

Δὲ χρειάζεται βέβαια νὰ τὸ ποῦμε πὼς οἱ τρεῖς αὐτὲς διαστάσεις ξεχωρίζουν μόνο γιὰ διδακτικούς λόγους· στὴν πραγματικότητα, στὰ λόγια τοῦ ἀρρώστου ἐκφράζεται ἡ σύνθεσή τους καὶ ἐναπόκειται στὴν τέχνη τῆς ψυχοθεραπείας νὰ διακρίνει ποιά καταγράφεται στὴν δοσμένη στιγμὴ.

Πραγματικά, με τὴν ἀνάλυση, ὅλα πάντοτε

ἀνάγονται στην τρίτη διάσταση, πού δλα τὰ τεχνάσματα, ἡ τεχνική καὶ τὰ νήματα τῆς ἀναλυτικῆς θεραπείας, κοιτάζουν νὰ τὴν μεγεθύνουν ὅσο μποροῦν.

Χεῖρισμός τῆς δυναμικῆς σχέσης, σημαίνει νὰ διακρίνουμε κατὰ τὸ διάλογο μὲ τὸν ἄρρωστο τὰ τρία αὐτὰ ἐπίπεδα μὲ τὶς ιδιάζουσες σημασίες, νὰ ξεχωρίσουμε τὴν καταγραφή τῆς δσομένης στιγμῆς, δηλαδή ποιό ἐπίπεδο ξετυλίγεται κατὰ τὴ συνομιλία, ἢ τὴ διασταύρωση τῶν ἐπιπέδων κατὰ τὶς περιπέτειες τῆς ψυχοθεραπευτικῆς συνεδρίας.

Αὐτὸ ἀπαιτεῖ ὀρισμένη δραστηριότητα ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ θεραπευτῆ, κι αὐτὴ ἐκφράζεται μὲ παρεμβάσεις, ἀπαλλαγμένες ὁμως ἀπὸ προθέσεις μὲ σημασία, ἢ μὲ ἐρμηνεῖες τόσο στὸ ἐπίπεδο τοῦ ὑποκειμενικοῦ περιεχομένου ὅσο καὶ στὸ ἐπίπεδο τοῦ transfert.

Οἱ παρεμβάσεις αὐτὲς ἀποβλέπουν νὰ κινητοποιήσουν, νὰ φέρουν δηλαδή στὸ προσκήνιο συγκινησιακὸ βίωμα, κατάλληλο γιὰ ἐπικοινωνιακὴς μετατροπές. Ἀπευθυνόμενες στὸ ἀντικειμενικὸ περιεχόμενο, κάνουν τὸ ὑποκείμενο νὰ νοιώσει συγκεκριμένες συγκινησιακὲς ἐμπειρίες.

Ἡ θεώρηση τῶν τριῶν αὐτῶν ἐπιπέδων μὲ τὶς σημασίες τους τὸ καθένα, δὲν εἶναι λοιπὸν μόνο μιὰ τεχνητὴ διάταξη. Ἡ εὐρηματικὴ ἀξία κι ἡ θεωρητικὴ σημασία αὐτοῦ τοῦ σχήματος εἶναι ἄλλο πρόβλημα — θὰ τὸ βροῦμε πιὸ κάτω. Γιὰ τὴν ὥρα ἐξετάζουμε, φυσικὰ ἀπὸ τὴν ἐμπειρικὴ μας τοποθέτηση τὴν ἀξία του σὰ μέθοδο ἐργασίας.

Ἀληθινά, πῶς νὰ ξεδιαλύνουμε τί εἶναι ἡ συνεδρία τῆς Ψυχοθεραπείας μέσα ἀπὸ τὸ ἀνακάτωμα ἀπὸ λόγια καὶ σιγές — ἄς ἀφήσουμε τόσες ἄλλες ἐκδηλώσεις — χωρὶς νὰ ψάξουμε νὰ ἐγκαταστήσουμε (ἢ ν' ἀνακαλύψουμε!) κάποια ἱεραρχία περιεχομένου;

Θὰ μᾶς πείτε πῶς ὑπάρχει κιόλας συμβατικὴ ἱεραρχία περιεχομένου. Ὄταν λόγου χάρις ὁ ἄρρωστος μιλάει γιὰ μιὰ «ἐνδόμυχη» θλίψη, ὅπως τὴ λέει, αὐτὸ — συμβατικὰ — εἶναι σπουδαιότερο, ἀπὸ τὸ νὰ περιγράφει π.χ. πῶς τελείωσε τὸ ψάρεμα.

Γιὰ τὴν καθιερωμένη ἰατρικὴ, φαίνεται ἐπίσης σὰν πιὸ σπουδαῖο — κατὰ συνθήκη — ἡ ἀγγελία τῶν συμπτωμάτων ἀπὸ τὸν ἄρρωστο.

Κι ὁμως, κατὰ τὴ συνεδρία τῆς ψυχοθεραπείας — ἂν εἶναι πραγματικὰ ψυχοθεραπεία — λογαριάζεται (κι αὐτὸ εἶναι ἡ ἐλάχιστη προϋπόθεση) ὅτι εἰπώθηκε κι ὅτι δὲν εἰπώθηκε.

Πῶς ἄλλοιῶς νὰ βροῦμε ἄκρη σ' αὐτὴ τὴν ἐπικοινωνία, ἂν δὲν τὴν ὀργανώσουμε κατὰ πέδια μὲ τὴ σημασία τους; Μόνο τότε, πίσω ἀπὸ τὴν φαινομενικὴ ἀταξία ξεπηδάει μιὰ τάξη σημασιολογική: πίσω ἀπὸ τὸ χάος καὶ τὸ τυχαῖο συγκροτοῦνται οἱ ἀπαιτούμενες συνθέσεις.

Στὴν καθημερινὴ ζωὴ, μιὰ διαλογικὴ συζήτηση «ἀπρογραμμάτιστη», ὑποτάσσεται πραγματικὰ στὶς ἀνάγκες τῆς στιγμῆς: ἄλλοιῶς

συζητῶ μὲ τὸν μπακάλη κι ἄλλοιῶς μὲ τὸν εἰσπράχτορα, τὸν ἀστυφύλακα τῆς τροχαίας, ἢ μ' ἓνα φίλο.

Στὴν «τρέχουσα ζωὴ» ἡ κουθέντα δὲν ἔχει νόημα αὐτὴ καθαυτὴ: ἀντλεῖ τὸ νόημά της ἀπὸ τὴ σκοπιμότητα πού τὴν τροφοδοτεῖ. Πάω νὰ ἰδῶ τὸν εἰσπράχτορα γιὰ ὀρισμένο λόγο, ἢ τὸν ἐπιστάτη γιὰ νὰ μού φέρει τὴν ἐφημερίδα κλπ.

Ἀπεναντίας, ἡ ψυχοθεραπευτικὴ συνομιλία, ἔχει τὴ δική της ἀξία: τὸ νόημα καὶ ἡ σκοπιμότητά της βρίσκονται σ' ἀμοιβαία συνάρτηση. Μιλῶ στὸν ἐπιστάτη νὰ μού ἀγοράσει τὴν ἐφημερίδα, ἐνῶ μιλῶ (ἢ δὲν μιλῶ) μὲ τὸν ἄρρωστο γιὰ ν' ἀνταλλάξω λόγια.

Μὲ τὸ μπακάλι ἀνταλλάσω ἓνα κιλὸ ζάχαρι μὲ χρήματα (μὲ βάση ἓνα συμβατικὸ σύστημα προερχόμενο ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ ὀργάνωση): μὲ τὸν ἄρρωστο ἀνταλλάσω σημασίες. (Ἀλλὰ τὶς σημασίες τὶς ὀργανώνει, ἐνοεῖται, ἡ θεραπευτικὴ σκοπιμότης).

Αὐτὰ τὰ λόγια (ἢ τὸ ἀρνητικὸ τους, ἢ σιγή), πού νομίζω πῶς ἔχουν αὐτὰ καθ'αυτὰ μιὰ σπουδαιότητα, ἀφοῦ τοὺς ἀποδίδω ἓνα θεραπευτικὸ ἀποτέλεσμα, στὴν πραγματικότητα μεταφέρουν ἓνα ἰδιαίτερο περιεχόμενο, εἰδικό, πού καταξιώνεται ἀπὸ τὴ χρῆση του στὰ πλαίσια τοῦ ψυχοθεραπευτικοῦ διαλόγου.

Τὸ εἰδικὸ αὐτὸ περιεχόμενο, πού ἀποκτᾶ τὸ νόημά του ἀκριβῶς ἐπειδὴ βρίσκεται καὶ περνάει ἀπὸ τὸν ψυχοθεραπευτικὸ διάλογο, μόνο μὲ σημασίες μπορῶ νὰ τὸ διατυπώσω.

Καὶ δὲ σημαίνει πῶς ἀκολουθῶ τὴ μόδα ἢ ἀπὸ σνομπισμό ὅταν χρησιμοποιοῦ ἓναν ὄρο πού ἔχει ἐννοιολογικὴ ἀξία στὸ βαθμὸ πού ἐκφράζει τὴν οὐσία τῆς ψυχοθεραπευτικῆς ἐπικοινωνίας.

Ἡ ψυχοθεραπευτικὴ ἐπικοινωνία ὑποτάσσεται σὲ μιὰ εἰδικὴ δυναμικὴ (χωρὶς αὐτὸ τὸ αἶτημα, ψυχοθεραπεία εἶναι ἀδιανόητη: τότε θάταν μονάχα ψυχολογικὴ δράση, ψυχολογικὸ γεγονός ὅπως συμβαίνει π.χ. μὲ τὴν ἀγωγή ἢ τὴν πολιτικὴ προπαγάνδα: μόνο ψυχοθεραπευτικὴ δὲ θάταν, δηλαδή θεραπευτικὸ γεγονός ἀπὸ ψυχολογικὴ δράση), καὶ τὴ δυναμικὴ αὐτὴ ἀκριβῶς πρέπει νὰ ξεκαθαρίσουμε γιὰ νὰ καταλάβουμε τὰ ψυχολογικὰ ἀποτελέσματα τῆς Ψυχοθεραπείας — καὶ νὰ ξέρουμε νὰ τὰ προκαλέσουμε καὶ νὰ τὰ χειριστοῦμε.

Τὴν εἰδικὴ δυναμικὴ τοῦ ψυχοθεραπευτικοῦ διαλόγου δὲν μπορεῖ διαφορετικὰ νὰ τὴν διασαφήσουμε παρὰ μόνο μὲ σημασιολογικοὺς ὄρους, γιατί κάθε ἐπικοινωνία, ὅτι λογῆς καὶ νᾶναι, ὑπονοεῖ κατ' ἀνάγκην ἓναν κώδικα, δηλαδή ἓνα σύστημα ἀπὸ σημασίες. (Ἡ ἐπιστημολογία, ἐφευρίσκει τὸ εἰδικὸ σύστημα πού ἀντιστοιχεῖ γιὰ κάθε πεδίο ἢ ἐπίπεδο ἔρευνας, κι ἔτσι ἀποφεύγεται ὁ κίνδυνος νὰ μπερδεύεται ἀταίριαστα τὸνα σύστημα μὲ τ' ἄλλο μόνο ἀπὸ ἐπιφανειακὲς ἀναλογίες, ὅπως τοῦτο συμβαίνει

συχνά σὲ ὀρισμένες ὀργανιστικὲς ἀντιλήψεις).

Στὴν περιοχὴ τῆς Ψυχοθεραπείας, ἀναζητώντας τὸ εἰδικὸ σημασιολογικὸ σύστημα ὁδηγούμεστε στὴ θεμελιώδη συμβολὴ τῆς ψυχανάλυσης.

Πραγματικά, κατὰ τὴν ψυχοθεραπευτικὴ ἐπικοινωνία, οἱ συνθέσεις ποὺ ζητοῦμε, εἶναι σύνολα ποὺ σημασιοποιοῦν, καὶ ἡ παρουσία τους εἶναι ἀναπόφευκτη μέσα στὸ πάρε-δόσε τῶν σχέσεων τῆς ψυχοθεραπευτικῆς ἀτμόσφαιρας· ζητοῦμε μ' ἄλλα λόγια νὰ πιάσουμε αὐτὸ ποὺ ἐξειδικεύει τὴν ἐπικοινωνία, δηλαδὴ τὴ σχέση.

Στὴν ἀναζήτησι αὐτὴ προέχει τὸ αἶτημα τῆς εἰδικῆς συγκρότησης τῆς ψυχοθεραπευτικῆς ἐπικοινωνίας, κι' αὐτὸ εἶναι ἡ θεραπευτικὴ ἀξία τῆς σχέσης, δηλαδὴ «κάτι συμβαίνει» ἀνάμεσα στὸν ἄρρωστο καὶ στὸ γιατρό του, καὶ στὸ ἐπίπεδο αὐτοῦ τοῦ «κάτι ποὺ συμβαίνει» τοποθετεῖται τὸ ψυχοθεραπευτικὸ γεγονός.

Ἄς δοῦμε τώρα τί ἀκριβῶς ἀντιπροσωπεύει γιὰ τὸν ἄρρωστο ὁ γιατρός του.

(Εἶναι εὐνόητο ὅτι ἡ ψυχοθεραπευτικὴ δράσι τοποθετεῖται στὸ ἐπίπεδο τοῦ «τί ἀντιπροσωπεύει γιὰ τὸν ἄρρωστο ὁ θεραπευτὴς του», γιὰτὶ διαφορετικὰ ποὺ ἄλλοῦ καὶ μὲ ποιὸν τρόπο θὰ μπορούσε αὐτὴ νὰ πραγματοποιηθεῖ;).

Ὁ θεραπευτὴς, στὰ μάτια τοῦ ἴδιου τοῦ ἄρρώστου, εἶναι κατ' ἀρχὴν ἓνα πρόσωπο (ἔστω καὶ μὲ τὴν ἰδιαίτερη δύναμη ποὺ διαθέτει), μὰ εἶναι κιόλας κάτι ἄλλο. Στὴ δυναμικὴ τοῦ *transfert* καθὼς ἀναδύονται φανταστικὲς καταστάσεις καὶ διαδοχικὲς ταυτοποιήσεις, εἶναι καὶ μιὰ εἰκόνα τοῦ πατέρα. (Σ' αὐτὸ ἀποβλέπει ἡ ψυχανάλυσι, καὶ βέβαια ὄχι τυχαίᾳ).

Μὰ τὸ ζήτημα εἶναι μήπως ὑφίσταται ἐνδιάμεση κατάστασι (ἢ στάδιο) ἀνάμεσα στὴν πραγματικὴ παράστασι καὶ στὴν εἰκόνα ποὺ προκύπτει ἀπὸ τὸ *transfert*.

Αὐτὸ εἶναι πρωταρχικὸ πρόβλημα, κι ἀπὸ τὴ λύσι του συνάγεται ἂν ὑφίσταται ψυχοθεραπεία ὅπως τὴν ὄρισάμε πραγματικὰ τῶν διαταραχῶν. Ξέροντας πόσο περίπλοκη κι ἀνάλογη μὲ τὸ βάθος τῶν νευρωτικῶν διαταραχῶν εἶναι ἡ θεραπεία μὲ ψυχοθεραπευτικὴ μέθοδο, μᾶς κυριεύει ἐξαντλητικὴ ἀπογοήτευσι ὡς τὸ σημεῖο νὰ σκεφτόμαστε πὼς ἡ μόνη θεραπευτικὴ μέθοδος εἶναι ἡ ἀναλυτικὴ, καὶ κάθε ἄλλη ποὺ ἄστοχα τιτλοφορεῖται ὡς ψυχοθεραπεία, δὲν εἶναι παρὰ μονάχα πρόσκαιρη ἐπινόησι.

Ὅπωςδήποτε ἡ Ψυχοθεραπεία ὑπάρχει. Ἀπομένει λοιπὸν νὰ ξέρουμε τὸ ἐπίπεδο τοῦ στόχου τῆς καὶ τοὺς θεραπευτικοὺς τῆς μηχανισμούς.

Ἡ θεραπευτικὴ οὐσία τῆς Ψυχανάλυσης, εἶναι ἡ ἀνάλυσι τοῦ *transfert*, σὰν διαδοχὴ ἀπὸ συγκεκριμένα συγκινησιακὰ βιώματα (ἡ «συνειδητοποίηση» δὲν εἶναι διανοητικὴ προσκόλησι σ' ἓνα περιεχόμενο, ἀλλὰ τὸ ἄμεσο συγκινησιακὸ βίωμα αὐτοῦ τοῦ

περιεχομένου), ἐνῶ στὴν Ψυχοθεραπεία, ὁ ἄρρωστος δὲν ζεῖ τὸ *transfert* καθ'αυτὸ (μ' ἄλλα λόγια δὲν τὸ ζεῖ σὰν «κατάστασι»-*transfert*), ἀλλὰ σὰν μοχλὸ γιὰ οὐσιώδεις μετατροπές.

Δὲν ὑπάρχει ψυχολογικὴ θεραπευτικὴ δίχως τὴν ἀτμόσφαιρα ψυχοθεραπευτικῆς «κατάστασις», δηλαδὴ δίχως *transfert*.

Ἄλλὰ, στὴν περίπτωσι τῆς Ψυχανάλυσης, τὸ πᾶν ὁδηγεῖται στὴ δυναμικὴ τοῦ *transfert*, ἐνῶ στὴν περίπτωσι τῆς Ψυχοθεραπείας τὸ *transfert* ὑπάρχει σὰν «κουρτίνα βάθους».

Στὴν Ψυχανάλυσι ὁ ἄρρωστος ζεῖ τὸ *transfert* γιὰτὶ τοῦ εἰσάγεται καὶ τοῦ ἀναλύεται αὐτὸ καθ'αυτὸ· στὴν Ψυχοθεραπεία, ὁ θεραπευτὴς τὸ χρησιμοποιεῖ, χωρὶς νὰ ζεῖ τὸ ἴδιο ὁ ἄρρωστος σὰ μέσο ἀνασύνθεσις.

Ἐπὶ τοῦ ὑποκειμενικῆς παράστασι μεταξὺ τῆς πραγματικῆς παράστασις (ὁ θεραπευτὴς σὰν πρόσωπο) καὶ τῆς εἰκονικῆς τοῦ *transfert* (πατρικὲς εἰκόνας), ἡ ὁποία πάλι ὁδηγεῖ τὴ φαντασία σὲ εἰκόνας ποὺ σχετίζονται μὲ κατοπινὲς ταυτοποιήσεις ἀπὸ κοινωνικὲς ἐξαρτήσεις.

Αὐτὸ ποὺ ἀντιπροσωπεύει ὁ θεραπευτὴς γιὰ τὸν ἄρρωστο (καὶ φορτίζει μὲ δυναμισμό τὸ θεραπευτικὸ γεγονός), δὲν εἶναι μονάχα ὁ (καλὸς) γιατρός, οὔτε τούτη ἢ ἡ ἄλλη πατρικὴ εἰκόνα (συγκαταβατικὴ ἢ ἐναντιωτικὴ), εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ ἰδεώδης εἰκόνα, εἴτε δηλαδὴ ἓνα μεταμορφωμένο κατάλοιπο τῶν πατρικῶν εἰκόνων, εἴτε εἰκόνα ὁλότελα ἐξαρτημένη ἀπὸ μυθικὰ παράγωγα τοῦ κοινωνικο-πολιτιστικοῦ περιγύρου.

Οἱ μῦθοι τῆς ἐφηβείας, διοχετευμένης ἀπὸ κοινωνικο-πολιτιστικὲς εἰκόνας τῆς ἐπικαιρότητος — Μάρλον Μπράντο, Τζαίημς Ντὴν, κλπ. — προσδιορίζουν ἓναν ὀρισμένο τύπο σχέσεων μὲ τὶς γυναῖκες λόγου χάρι, ἢ στὴ φιλία, ποὺ ταπεινώνει ὡς ἓνα βαθμὸ τὸν ψυχοσυναισθηματικὸ ἐξοπλισμὸ τοῦ ἀτόμου.

Τὸ ἴδιο, οἱ πρόσφατες ταυτοποιήσεις οἱ σχετικὲς μὲ δυνατὲς συναισθηματικὲς ἐμπειρίες (ἓνας καθηγητὴς, ἓνας φίλος, ἢ πρώτη ἀγάπη κλπ.) ἐνέχουν ὀργανικὴ ἐπιρροὴ καὶ πρέπει νὰ τὰ ἀναζητοῦμε κατὰ τὴν ψυχοθεραπευτικὴ σχέση.

Τὸ πεδίο, λοιπὸν τῶν σχέσεων τῆς Ψυχοθεραπείας, ὀφείλει νὰ ὀργανώνεται ἀκριβῶς σ' αὐτὸ τὸ ἐπίπεδο τῆς ἐνδιάμεσης φανταστικῆς παράστασις· κι αὐτὴ ξεκαθαρίζει κάτω ἀπὸ τὸ φῶς ὀλάκερης τῆς συγκεκριμένης ἱστορίας τοῦ ὑποκειμένου· αὐτὴ ἢ φανταστικὴ καταγραφὴ τῆς σημασίας —κι ὄχι τοῦ *transfert* — πρέπει νὰ ἐξασκρῖθῃ.

Εἴμαστε ἀκριβῶς στὸ ἐπίπεδο ὅπου λειτουργεῖ τὸ πεδίο ἀπὸ εἰδικὲς σημασίες μὲ τὶς ὁποῖες ἔχει νὰ κάνει ἡ Ψυχοθεραπεία.

Πάνω σ' αὐτὸ στηρίζεται ἐπίσης καὶ ἡ «πρακτικὴ γνώσι τοῦ ἀνθρώπου» (κατὰ τὴν προσφιλεῖ ἐκφρασι τοῦ Πολιτσέρ), ποὺ φω-

τίζει τὴ σχέση ἀπὸ μιὰ πιὸ συγκεκριμένη σκοπιά.

Πραγματικά, ἡ «δραστηριότητα» τοῦ ψυχοθεραπευτῆ (ἢ στάση, οἱ παρεμβολές, οἱ ἐξηγήσεις του), πρέπει νὰ ὑπολογίζει σ' αὐτὸ τὸ φανταστικὸ ἐνδιάμεσο ἐπίπεδο, ποὺ ἀποτελεῖ τὴν ἔκφραση, κατὰ τὴ σχέση του μὲ τὸν ἄρρωστο, τῆς ἱστορίας του ποὺ ἀκόμη δὲν ἔχει ἐξωτερικευθεῖ.

Ἡ γνώση τῆς πραγματικῆς ζωῆς τοῦ ἀρρώστου ὅπως τὴν ἔζησε πραγματικά καὶ ὅπως τὴν ἐξωτερικεύει στὴ σχέση του μὲ τὸ γιατρό, καλύπτει πολὺ πλατύτερο χῶρο ἀπ' ὅσο τὸ ἐπίπεδο τοῦ transfert.

Ἔτσι λοιπόν, ἡ γνώση αὐτοῦ τοῦ χώρου τῶν εἰδικῶν σχέσεων, προσδιορίζει μιὰ ὀρισμένη πραχτικὴ βαλμένη στὴν κατεύθυνση τῆς κοινῆς λογικῆς, ποὺ φυσικὰ τίποτε δὲν ἔχει νὰ δανειστεῖ ἀπὸ τὴν τοπικὴ ἀναλυτικὴ, οὔτε νὰ ἐπικαλεσθεῖ φροῦδικές «δυναμικές» ἔνοιες.

Πάνω σ' αὐτὴ τὴν προοπτικὴ, τὸ πρόβλημα ποὺ μπαίνει καθαρὰ εἶναι νὰ ξέρουμε ἂν τὸ ὑπόδειγμα τῆς ἀναλυτικῆς

διαδικασίας ποὺ μεταχειρίζεται καὶ τὴν τοπικὴ καὶ τὴ δυναμικὴ ἄποψη —γιατὶ περιορίζει τὸ πεδίο τῆς ἀναζήτησης μονάχα στὸ ἐπίπεδο τοῦ transfert (κατάσταση πειραματικῆ, τεχνητῆ καί, τελικά, ἀκατόρθωτη, μιὰ καὶ πάντα ἀποκλείεται ἡ σύμπτωση, ἢ, στὴν καλύτερη περίπτωση κατάλληλη μόνο γιὰ ἀναλογίες)—, θὰ μπορούσε ν' ἀντικατασταθεῖ μ' ἓνα πιὸ κατάλληλο ἰδεατὸ μόντελο ποὺ θὰ ταίριαζε στὴ συνολικὴ διακίνηση τοῦ πεδίου σχέσεων.

Σὲ μιὰ ἐπόμενη ἐργασία, σκοπεύουμε ν' ἀντικρύσουμε τὰ πολύπλοκα αὐτὰ προβλήματα ποὺ μᾶς μεταφέρουν συνεχῶς ἀπὸ τὴ μιὰ θεωρία καὶ πραχτικὴ στὴν ἄλλη, γιατί, ἀληθινά, ἡ θεωρητικὴ σκέψη δὲν ἀποβλέπει στὸ παιγνίδι ἢ σ' ἓνα αἰσθητικὸ στόχο, (νὰ φτιάσουμε μιὰ «ὠραία θεωρία»), οὔτε νὰ μιλάμε μ' ἓνα, ἄς ποῦμε, «προσωπικὸ» λεξιλόγιο, γιὰ πράγματα ποὺ εἶναι συχνὰ καλύτερα εἰπωμένα στὰ συνηθισμένα λεξικά, ἀλλὰ κοιτάζει νὰ προωθήσει τὴν ἐξέλιξη τῆς πραχτικῆς μὲ μιὰ καλύτερη συμφωνία τῶν ἐνοιῶν μὲ τὰ γεγονότα.

Μετάφρ. ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ
Νευρολόγος - Ψυχίατρος